РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ЗДРАВЕОПАЗВАНЕТО
РЕГИОНАЛНА ЗДРАВНА ИНСПЕКЦИЯ – СОФИЙСКА ОБЛАСТ

Гр. София, 1431, бул. «Акад. Иван Гешов» № 15
Тел. 02/807 87 00; факс: 02/807 87 10
e-mail: rzi@rzi-sfo.egov.bg
www.rzi-sfo.egov.bg

ГОДИШЕН ДОКЛАД НА РЗИ-СОФИЙСКА ОБЛАСТ ЗА ШУМОВОТО НАТОВАРВАНЕ В ОБЛАСТТА ПРЕЗ 2025 г.

Контролът и оценката на шума - фактор на риска с неблагоприятно въздействие върху индивидуалното и общественото здраве - подпомагат превенцията на т. нар. „еко-болести“, и поддържането на устойчива природосъобразна заобикаляща хората среда. Спазнането на международните и национални регламенти и междуинституционалното ограничаване на вредните ефекти от шума, постига по - добър здравен статус за всички. Доказано е че 20% от населението на Европейския съюз, т.е. един на всеки 5 души, живее в райони с шумово замърсяване. При продължителна шумова експозиция освен най-тежкото усложнение – загуба на слуха - 22 000 000 страдат от силно раздразнение, 6 500 000 имат сериозно нарушение на съня, 48 000 са със сърдечно заболяване,12 500 деца с когнитивно увреждане и случаите на преждевременна смъртност наброяват 12 000. Най-важният източник на шум в околната среда в Европа е пътният трафик. (Доклад на Европейската агенция по околна среда).

I. НОРМАТИВНА УРЕДБА В ОБЛАСТТА НА ШУМА В ОКОЛНАТА СРЕДА. МЕТОДИ ЗА ОЦЕНКА

Необходимостта от контрол и управление на шума в урбанизираната среда са дефинирани в следните нормативни разпоредби:

Директива 2002/49/ЕО на Европейския парламент и на Съвета относно „оценката и управлението на шума в околната среда“; Закон за защита от шума в околната среда (Д В бр. 74/ 2005 г.); Закон за здравето (ДВ бр.70/ 2004 г.); Наредба № 54 от 2010 г. на МЗ и МОСВ „за дейността на Националната система за мониторинг на шума в околната среда и за изискванията за провеждане на собствен мониторинг и предоставяне на информация от промишлените източници на шум в околната среда” (обн.ДВ, бр.3/ 2011 г.).

Оценката на шумовото натоварване в урбанизираните територии се извършва в съответствие с изискванията на следните нормативи:

„Методика за определяне броя, разположението и разпределението на пунктовете за мониторинг на шума, както и периодичността на измерванията и/или изчисленията на шумовите нива”, утвърдена от МЗ, 2007 г.; Наредба № 6 от 2006 г. на МЗ и МОСВ „за показатели за шум в околната среда, отчитащи степента на дискомфорт през различните части на денонощието, граничните стойности на показателите за шум в околната среда, методите за оценка на стойностите на показателите за шум и вредните ефекти от шума върху здравето на населението” (обн., ДВ, бр. 58 от 2006 г.).

Негативното въздействието на шума върху здравето е изразено най–силно в големите градове, като най – голямо влияние оказва шумът в резултат на трафика, чийто дял възлиза на над 80% от шумовото замърсяване. Експерти от отделите „Лабораторни изследвания“ и “Профилактика на болестите и промоция на здравето” при РЗИ – Софийска област провеждат системно наблюдение за определяне, контрол и анализ на шумовото натоварване в областта, въз основа на утвърдената от МЗ „Програма за мониторинг на шума в урбанизираните територии на Софийска област“, която се реализира в три общини – Ботевград, Самоков и Своге и включва общо 35 пункта. Контролните пунктове са разпределени съответно:

- До 40% (14 пункта) - върху територии, подлежащи към пътни, железопътни трасета:

(10 пункта) върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик;

(4 пункта) върху територии, подложени на въздействието на железопътен транспорт;

- До 30% (10 пункта) - върху територии с промишлени източници на шум;
- До 30% (11 пункта) - върху територии, подлежащи на усилена шумозащита, от които:

- 6 пункта - в жилищни зони и територии с неутежнен акустичен режим;
- 2 пункта - в зони за обществен и индивидуален отдих;
- 2 пункта - в зони за лечебни заведения и санаториуми;
- 1 пункт - в тихи зони, извън урбанизираните територии.

Мониторингът се извършва по показател L- (усреднено еквивалентно) дневно ниво на шума, определящ степента на дискомфорт през дневния период на денонощието (7.00-19.00 ч.), като се използва инструментален метод.

II. АНАЛИЗ НА СЪСТОЯНИЕТО НА АКУСТИЧНАТА СРЕДА

През месеците май-юни и септември-октомври на 2025 г. РЗИ – Софийска област проведе измервания на градския шум във всичките 35 пункта. Данните за шумовите нива са представени в (Таблица 1). Оценката е направена при сравнение на измерените или изчислени нива с граничните стойности, посочени в Наредба № 6 от 2006 г. Успоредно с акустичните измервания се отчита интензивността и структурата на транспортните потоци, вида на пътната настилка, степента на застрояване и озеленяване, представени на картите за шумовото натоварване на всеки пункт.

При оценката на получените резултати от мониторинга се вижда, че и през 2025 г. измерените шумови нива не превишават граничните стойности в 4–те пункта, разположени върху територии, подлежащи на въздействие на железопътен транспорт, както и в 10–те пункта върху територии с промишлени източници на шум.

Измерените еквивалентни нива на шума през 2025 г. във всички 10 пункта за територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик, сочат наднормени стойности. Най-високо акустично ниво от 65.9dB(A) тази година е установено в пункт №5 в гр. Ботевград, при гранична стойност 60dB(A). През 2024 г. в същия пункт са измерени 65.3dB(A). Пункт № 9 гр. Самоков през 2025г. бележи стойност от 65.8dB(A) спрямо 65.9 dB(A) за 2024 г, т.е. без статистически значима разлика през двете години.

По отношение на измерените шумови нива в 11-те пункта върху територии, подложени на усилена шумозащита е налице известно завишаване на граничните стойности спрямо 2024 г.

Измерванията в 4-те пункта на зони за обществен и индивидуален отдих и лечебни заведения показват наличие на наднормени нива на шум, като най-високата стойност за 2025 г. е 66.3 dB(A), срещу 65.2dB(A) за 2024 г. - в пункт № 31 на пътя за с. Врачеш, против Спортната зала, гр. Ботевград, при гранична стойност 45 dB(A). За 2025 г. в пункт № 33 ул. „Божко Божилов“ (болницата) гр. Ботевград са отразени 63.9 dB(A) срещу 62.1 dB(A) през 2024 г., при 45 dB(A) гранична стойност. В пункт 34 на бул. „Македония“ МБАЛ, гр. Самоков през 2025 г. са установени 61.3 dB(A). срещу 63.4 dB(A) през 2024 г., при същата граница, т.е. има незначително подобрение от 2.1 dB(A).

В 6-те пункта за жилищни зони и територии са регистрирани наднормени шумови нива, като най-високата стойност през 2025 г. от 63.5 dB(A), срещу 63.9 dB(A) през 2024 г., фигурира в пункт № 26 на ул. „Христо Ботев” пред ДЯ „Здравец”, гр.Ботевград при гранична стойност – 55 dB(A). Следват пунктовете № 29, № 28, № 25, № 25 и № 30 с градация за 2025г. от 59.5 - 55.7dB(A), при гранична стойност – 55 dB(A). При останалите 4 пункта стойностите са сходни за двугодишния период. За отчетния период наднормен шум е регистриран и в пункт № 35 на вилна зона „Зелин“ /тиха зона в извън урбанизирани територии/ към община Ботевград. Резултатът за 2025 г. е 53.7 dB(A) срещу 54,8 dB(A) през 2024 г.

Разпределението по диапазони на регистрираните шумови нива през 2025 г. е представено в (Таблица 2). Данните от таблицата сочат, че в 21 пункта са измерени шумови нива над граничните стойности, което прави 60% от всички пунктове, съизмеримо с данните за 2024 г.

III. ИЗВОДИ

Анализът на данните от измерените еквивалентни нива на шума през 2025г. налага два основни извода**: (А)** продължава оптимизирането на акустичната среда в района на 4-те пункта, разположени върху територии, подлежащи на въздействие на железопътен транспорт, както и в 10-те пункта, разположени върху територии с промишлени източници на шум**;**

(Б) наблюдава се известно подобрение на акустичната среда във всичките пунктове, разположени върху територии подлежащи на усилена шумозащита, както и в пунктовете, разположени върху територии подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик.

IV. ТЕНДЕНЦИИ

В приложените (Таблица 3) и (Таблица 4), са представени разпределението по диапазони на регистрираните шумови нива в урбанизираните територии за периода 2006-2025 г. От анализа на данните в таблиците могат да бъдат очертани следните тенденции:

- Нараства броя на пунктовете с установени шумови нива под 58 dB(A. През 2025 г. – 7 бр, съответно 3 бр.през 2023 г. и 4бр. през 2022 г. Най-малък брой пунктове под 58 dB(A) през 20-годишния период на наблюдение е установен през 2017 г., 2018 г. 2021 г.- по 1 бр. ;
- Най-голям брой пунктове като цяло през 20-годишния период на наблюдение са регистрирани в двата шумови диапазона – 58-62 dB(A) и 63-67 dB(A), като през 2019 г., 2020 г. и 2021 г. техният дял е най- висок през годините. През 2025 г. се отчита ръст на бр. на пунктовете в диапазон 58-62 dB(A), а именно – 12 бр. срещу 8 бр. през 2024 г. В диапазона 63-67 dB(A) равносметката е 16 бр. през 2025 г., срещу 21 бр. през 2024г.

За община Своге във всички пунктове се отбелязва липса на измерени еквивалентни нива на шум в четирите диапазона от 63-67 dB(A), 68-72 dB(A), 73-77 dB(A) и над 82 dB(A;

- За 2025 г. е валидна положителна тенденция, датираща от 2007 г., - не са измерени еквивалентни нива на шум в трите диапазона 68-72 dB(A), 73-77 dB(A) и над 82 dB(A.

В изпълнение на указанията на МЗ, РЗИ – Софийска област предоставя доклада за шумовото натоварване през 2025 г. на общинските администрации в трите мониторирани общини.

Мониторинг на уличен шум в Софийска област през 2025 г.

Таблица 1

	Пункт (вид, адрес)	измерена/ изчислена стойност	Норма	над/под нормата
		Еквивалентно ниво на шума dB(A)	Гранична стойност dB(A)	
	I. Пунктовете върху територии, прилежащи към пътни, железопътни и въздушни трасета – 14 пункта	-	-	-
	1. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на интензивен автомобилен трафик – 10пункта	-	-	-
1	Бул. "България" №10, гр. Ботевград	62,8	60	над
2	Ул. "Витоша" (пред РПУ), гр. Ботевград	62,4	60	над
3	Ул. "Трети март" №61, гр. Ботевград	63,2	60	над
4	Ул. "Славейков" №38, гр. Ботевград	65,1	60	над
5	Ул. "Славейков" №1, Ботевград	65,9	60	над
6	Кооперативен пазар при ОББ, бул. "Македония", гр. Самоков	61,4	60	над
7	Ул. "Цар Борис III" №127, гр. Самоков	63,0	60	над
8	Ул. "Търговска" (до бившия ГУМ), гр. Самоков	62,1	60	над
9	Бул. "Искър" №6-8, гр. Самоков	65,8	60	над
10	Ул. "Проф. Захариев" №7, гр. Самоков	63,5	60	над
	2.Пунктове върху територии, подложени на въздействието на релсов, железопътен и трамваен транспорт – 4 пункта	-	-	-
11	Срещу ЖП гара, гр. Своге	64,9	65	под
12	Ул. "Цар Симеон" №35 (градинката), гр. Своге	63,8	65	под
13	Двора на ПГ "Велизар Пеев", гр. Своге	57,8	65	под
14	Пред църква "Св. Петър и Павел" ("Железенско шосе"), гр. Своге	58,0	65	под
	3. Пунктове върху територии, подложени на въздействието на авиационен шум .	-	-	-
	II. Пунктовете върху територии с промишлени източници на шум -производствено-складови територии и зони – 10 пункта	-	-	-
15	Фирма "Профескс-хляб" ООД, ул. "Севаст Огнян" №8, гр. Ботевград	62,6	70	под
16	СД "Мултен – Христов и сие", ул. "Акад. Романски", гр. Ботевград	64,8	70	под
17	Фирма "Сигма био" ООД, бул. "Цар Освободител", №26, гр. Ботевград	62,4	70	под

18	Фирма ЕТ “Николай Николов”, ул. “17-ти ноември” №2А, гр. Ботевград	61,1	70	под
19	РПК “Чавдар”, ул. “Г. С. Раковски” №2, гр. Своге	56,1	70	под
20	Фирма “Си комерсиал 7” ЕООД, бул. “Самоковско шосе” №9, гр. Самоков	63,5	70	под
21	Фирма “Профекс-хляб-С” ЕАД, ул. “Македония” №82, гр. Самоков	65,9	70	под
22	Фирма ЕТ “Мария Стефанова”, кв. Самоково, гр. Самоков	65,3	70	под
23	Фирма ЕТ “Иван Вуков”, ул. “Македония” №83, гр. Самоков	63,4	70	под
24	Фирма ЕТ “Начко Петров”, ул. “Христо Максимов”, гр. Самоков	61,8	70	под
	III Пунктовете върху територии, подлежащи на усилена шумозащита – 11 пункта	-	-	-
	1.Жилищни зони и територии – 6 пункта	-	-	-
25	Ул. “Стамен Панчев”, №26 (ЦДГ), гр. Ботевград	56,3	55	над
26	Ул. “Христо Ботев” (пред ДЯ “Здравец”), гр. Ботевград	63,5	55	над
27	Ул. “Княз Ал. Батенберг” №17 (училище), гр. Ботевград	55,9	55	над
28	Кв. Самоково, бл. 7, гр. Самоков	57,3	55	над
29	Ул. “Проф. Захариев” №6 (ЦДГ), гр. Самоков	59,5	55	над
30	Ул. “Константин Фотинов” №4 (училище), гр. Самоков	55,7	55	над
	2. Зони за обществен и индивидуален отдих	-	-	-
31	Срещу Спортна Зала (пътя за Врачеш), гр. Ботевград	66,3	45	над
32	Ул. “Ястребец”, гр. Самоков	58,1	45	над
	3. Зони за лечебни заведения и санаториуми	-	-	-
33	Ул. “Божко Божилов” (болницата), гр. Ботевград	63,9	45	над
34	Бул. “Македония” (болницата), гр. Самоков	61,3	45	над
	4. Зони за научно-изследователска дейност	-	-	-
	5.Тихи зони, извън урбанизираните територии	-	-	-
35	Вилна зона “Зелин”, гр. Ботевград	53,7	40	над
	Общ брой на пунктовете с нивата над нормата	-	-	**21**

Таблица 2. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива през 2025 г.

№поред	**Град**	**Общ брой пунктове**	**Разпределение на шумовите нива по диапазони (в брой пунктове)**							
			под 58 dB(A)	**58-62 dB(A)**	**63-67 dB(A)**	**68-72 dB(A)**	**73-77 dB(A)**	**78-82 dB(A)**	**над 82 dB(A)**	**над ГС***
	Софийска област Ботевград – 15 п Самоков – 15 п Своге – 5 п	35	7	12	16	0	0	0	0	**21**

ГС*- гранична стойност

Таблица 3. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива в урбанизираните територии за периода 2006 ÷ 2025 г., в 35 пункта

Година	Общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в брой пунктове						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2006	**24**	2	1	17	4	0	0	0
2007	**35**	11	11	11	2	0	0	0
2008	**35**	7	15	13	0	0	0	0
2009	**35**	8	13	14	0	0	0	0
2010	**35**	10	15	10	0	0	0	0
2011	**35**	10	12	13	0	0	0	0
2012	**35**	11	17	7	0	0	0	0
2013	**35**	9	15	11	0	0	0	0
2014	**35**	5	15	15	0	0	0	0
2015	**35**	2	17	15	0	0	0	0
2016	**35**	2	16	17	0	0	0	0
2017	**35**	1	16	18	0	0	0	0
2018	**35**	1	16	18	0	0	0	0
2019	**35**	4	17	14	0	0	0	0
2020	**35**	3	13	19	0	0	0	0
2021	**35**	1	16	18	0	0	0	0
2022	**35**	4	14	17	0	0	0	0
2023	**35**	3	14	18	0	0	0	0
2024	**35**	6	8	21	0	0	0	0
2025	**35**	7	12	16	0	0	0	0

Таблица 4. Разпределение по диапазони на регистрираните шумови нива за периода 2006 ÷ 2025 г., в %

Година	Общ брой пунктове	Разпределение на регистрираните шумови нива по диапазони, в %						
		под 58 dB(A)	58-62 dB(A)	63-67 dB(A)	68-72 dB(A)	73-77 dB(A)	78-82 dB(A)	над 82 dB(A)
2006	**100,00%**	8,30%	4,20%	70,80%	16,70%	0,00%	0,00%	0,00%
2007	**100,00%**	31,40%	31,40%	31,40%	5,80%	0,00%	0,00%	0,00%
2008	**100,00%**	20,00%	42,90%	37,10%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2009	**100,00%**	22,90%	37,10%	40,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2010	**100,00%**	28,60%	42,80%	28,60%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%

2011	**100,00%**	28,60%	34,30%	37,10%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2012	**100,00%**	31,40%	48,60%	20,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2013	**100,00%**	25,70%	42,90%	31,40%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2014	**100,00%**	14,20%	42,90%	42,90%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2015	**100,00%**	5,71%	48,57%	42,86%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2016	**100,00%**	5,71%	45,71%	48,57%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2017	**100,00%**	2,86%	45,72%	51,43%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2018	**100,00%**	2,86%	45,72%	51,43%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2019	**100,00%**	11,43%	48,57%	40,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2020	**100,00%**	8,57%	37,14%	54,29%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2021	**100,00%**	2,86%	45,72%	51,43%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2022	**100,00%**	11,43%	40,00%	48,57%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2023	**100,00%**	8,57%	40,00%	51,43%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2024	**100,00%**	17,14%	22,86%	60,00%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%
2025	**100,00%**	20,00%	34,29%	45,71%	0,00%	0,00%	0,00%	0,00%